

ΔΡΑΣΗ 18/4/66

Ο Νίκος Μπακόλας για τον

«Κήπο Πριγκήπων»

Ίδιαίτερο ενδιαφέρον και συζητήσεις προκάλεσε το νέο βιβλίο του Θεσσαλονικέα λογοτέχνη Νίκου Μπακόλα «Ο κήπος των πριγκήπων» που κυκλοφόρησαν πρόσφατα οι εκδόσεις «Γκότση».

Ο Ν. Μπακόλας έχει μέχρι σήμερα γράψει το «Μην κλαίς αγαπημένη», 1958, και έχει με επιτυχία μεταφράσει για λογαριασμό των εκδόσεων «Γκότση» τον περίφημο βιβλίο του Φώκνερ «Η βουή και το πάθος», 1964.

Ο διάλογός μας με τον συγγραφέα παρουσιάζει ενδιαφέρον και μας ενημερώνει σχετικά με τις προθέσεις, τους στόχους και το αποτέλεσμα.

1. Ποιά ανάγκη σάς υπαγόρευσε να γράψετε αυτό το βιβλίο;

Νομίζω ότι όλα τα βιβλία γράφονται (ή τουλάχιστον έτσι πρέπει να γίνεται) έξω αίτιας δύο πραγμάτων: βασικά για να λυτρωθεί ο συγγραφέας, ο πνευματικός άνθρωπος, από την εσωτερική αγωνία, που προκαλείται από την αυξημένη ευαισθησία του, και έπειτα γιατί νοιώθει επιτακτική την ανάγκη της επικοινωνίας με τους δέκτες αυτής του της δημιουργίας. «Ο κήπος των πριγκήπων», είναι γέννημα αυτών ακριβώς των προθέσεων του συγγραφέα του. Πάντως, δε γράφηκε καθόλου για να δώσει το υλικό για την οποσδήποτε έκδοση ενός βιβλίου. Πιστεύω και γώ, όπως όλοι σχεδόν οι πνευματικοί άνθρωποι της Θεσσαλονίκης, πως η αξία του λογοτέχνη δεν μετριέται με τον αριθμό των βιβλίων που θα γράψει και την συχνότητα που θα κυκλοφορήσει (ανεξαρτήτως αν κάτι τέτοιο του εξασφαλίζει επανειλημμένη συζήτηση γύρω από το ΟΝΟΜΑ του), αλλά από το ουσιαστικό περιεχόμενο του έργου του, το μήνυμά του, το πάθος, το φέρμα, την γνησιότητα των περιεχομένων του έργου που το δίνει.

2. Γιατί θο και όνόματα αρχαίας τραγωδίας;

Άκόμα κι όταν γράφα το βιβλίο αναρωτιόμουν αν εγώ επέλεξα τον μύθο και τα πρόσωπα, που βρίσκονται και στην αρχαία τραγωδία. Θα σάς εμπιστευτώ ότι το τραγικό ιστορικό της οικογένειας των Ατρείδων έπαιρνε για μένα πάντοτε καθολικές διαστάσεις. Πίσω απ' ότι υπάρχει στην «Ιλιάδα» και στις αρχαίες τραγωδίες διέκρινα — και ασφαλώς δεν είμαι ο μόνος που θα το έκανε — διέκρινα πως βρίσκεται συμπυκνωμένη η τραγωδία των ανθρώπων που αποτυχαίνουν στην προσπάθειά τους να ζήσουν αρμονικά με το περιβάλλον τους, ακόμη και το πιο άμεσο, ιδιαίτερα μ' αυτό. Είμαι και εγώ υποχρεωμένος να μιλήσω για την μοναξιά του ανθρώπου και για το μυστήριο της εξέλιξης μιας ανθρώπινης σχέσης. Έτσι μπορώ να πω ότι μύθος και πρόσωπα είναι δεδομένα. Στοιχειώδης πνευματική έντιμότητα μου επέβαλλε να μην αποκρύψω το γεγονός αυτό.

3. Θα μπορούσαν όλα τα διαδραματιζόμενα στο βιβλίο σας να τοποθετηθούν στη δική μας εποχή;

Δεν προσπαθώ να αποφύγω τίποτε. Η μορφή και το περιεχόμενο του «Κήπου των πριγκήπων», ή τόλμη και η ειλικρίνεια που το διακρίνουν, είναι επαρκείς μάρτυρες, νομίζω, για το ότι ο συγγραφέας του δεν νοιάστηκε να αποφύγει τίποτε. Αν τοποθέτησα χρονικά την ιστορία μου στην περίοδο 1917—1935, είναι γιατί πιστεύω πως οι αναλογίες της εποχής αυτής με τα χρόνια του Τραϊκού πολέμου ήταν περισσότερες από τις αναλογίες οποιουδήποτε άλλης περιόδου στην νεοελληνική ιστορία.

4. Η ιστορία του μύθου ακολουθεί μίαν αναδρομική αφήγηση. Ποιά η σκοπιμότητα;

Δεν είναι θέμα σκοπιμότητας. Κι ούτε πρόκειται για κάτι που γίνεται για πρώτη φορά στη λογοτεχνία. Θά είχα να πω ότι γράφα συνεχώς προσπαθώντας ν' αφήγηθώ όσο γινόταν πληρέστερα την ιστορία και να φωτίσω τα πρόσωπα του μύθου όσο γινόταν ή όσο μου φαινόταν έμμεσα, πληρέστερα. Τελικά, δουλέψα σά να κατασκευάσω ένα ψηφιδωτό. Αναγκαστικά, λοιπόν, το μυθιστόρημα γράφηκε έτσι όπως το διαβάσατε. Δεν υπάρχει ούτε σκοπιμότητα, ούτε επιτηδευσή.

5. Ποιά αναγκαιότητα επιβάλλει την συχνή εναλλαγή αναδρομής, εφιάλτη και πραγματικότητας;

Η ίδια η ζωή. Έδώ και πάρα πολλά χρόνια, οι συγγραφείς αποδεσμεύτηκαν από την δουλειά της ουσιαστικής αφήγησης και αποφάσισαν να ακολουθήσουν μια πιο γνήσια διάθεση στο λόγο τους. ΠΡΟΣ

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΚ ΤΗΣ 2ας ΣΕΛΙΔΟΥΣ

σπαθήστε να σκεφθείτε κάτι. Θά δηλαδή, ότι πολύ σύντομα άλλα θέματα θα εισχωρήσουν στη σκέψη σας, θα ανακόψουν το πρώτο, που μπορεί και να επανέλθει για να αντικατασταθεί εκ νέου με κάποια μνήμη ή με κάποιο συμβάν εκείνης της ώρας. Οι σκέψεις, οι μνήμες του ανθρώπου δεν είναι διαχωρισμένες σε στεγανά διαμερίσματα αλλά όλες μαζί συνθέτουν τον συναισθηματικό κόσμο του, την πνευματική του ύπωση. Σ' αυτά προσθέστε τις συνεχείς παρεμβολές των εκάστοτε συμβάντων και θά διαπιστώσετε τον λόγο για τον οποίο και το δικό μου βιβλίο έχει τό στοιχείο αυτής της εναλλαγής. Άλλωστε, δεν πρόκειται για κάτι καινούργιο. Ο Τζούς, ο Φώκνερ και άλλοι συγγραφείς έχουν προηγηθεί και τους άνηκει η τιμή της πρωτοτυπίας.

6. Η συμπύκνωση του βιβλίου και οι συμβολισμοί δίνουν στο βιβλίο μιά μορφή ποιητική. Γιατί επέλεξε αυτόν τον τρόπο έκδοσης;

Είπα να συμπυκνώσω το βιβλίο, να έρθω σε επαφή με δύο λόγια να σάς πω, ότι και η καταγωγή του μύθου, αλλά και αυτό το ίδιο το περιεχόμενο, μου επέβαλλαν την μορφή που έβγαλα στο κείμενο. Θά προσέθετα μάλιστα, πως η ποιητική αυτή μορφή ενισχύεται σημαντικά και από τον ρυθμό, που ήθελεμένα έχει δοθεί στο κείμενο και που πολλές φορές θυμίζει στίχο.

7. Σας έχουν επηρεάσει ξένοι συγγραφείς και, αν ναι, ποιό το αποτέλεσμα αυτής της επίδρασης;

Αναμφισβήτως. Πώς θά ήταν, άλλωστε, δυνατό να γίνη διαφορετικό; Εγώ προσωπικά δεν ξέρω κανένα συγγραφέα που να μην έχη επηρεαστή από τους προηγούμενους του. Το θέμα για μένα βρίσκεται αλλού και συγκεκριμένα: σε τί συνίσταται αυτή η επίδραση; Πιστεύω πως φέρω στο έργο μου πολλές επιδράσεις. Μά βασικά υπήρχε το προσωπικό δίωμα, οι σκέψεις, τα αισθήματα του συγγραφέα, όλα αυτά που σάς έξεβασα απαντώντας σε κάποια από τα προηγούμενά σας ερωτήματα. Πιστεύω επίσης, πως ένας αποτυχημένος έρωτας, κάποια ταπεινώση, μιά προσωπική τραγωδία, μά και πιά ασήμαντα πράγματα, ή ανάμνηση συνομιλίας, μιάς θρησκευτικής λειτουργίας, ενός τραγουδιού, ενός ξερου δέντρου, επηγήσαν την αξία ενός έργου περισσότερο από οποιαδήποτε επίδραση συγγραφέα. Πάντως αν έπρεπε να αξιολογήσω επιδράσεις θά έβαζα πρώτα - πρώτα τα φίλμ του Μπέργκμαν, τις παραστάσεις του Θεάτρου Τέχνης, το «Άξιον έστι» του Έλντν. Στη μορφή του έργου, φυσικά, υπάρχει μέχρι ένα σημείο φανερή επίδραση του Φώκνερ, που το έργο του τό αγαπώ και τό θαυμάζω. Μά μήπως ο Φώκνερ δεν προϋποθέτει τον Τζούς, και μέχρι ένα σημείο τον Χάμσον, που κι αυτούς τους έχω διαβάσει; Θά τολμούσα να πω ότι τις χαίρομαι τις όποιες επιδράσεις υπάρχουν στο βιβλίο μου, αν τό βιβλίο μου είναι καλά. Γιατί με τον τρόπο αυτό ανοίγεται ένα παράθυρο στην ελληνική πεζογραφία, που έτσι ανάγκη ανανέωσης. Όσο γιό τό αποτέλεσμα της επίδρασης, αυτό θά τό κρίνουν όσοι πάρουν τό κόπο να διαβάσουν τό «Κήπο των πριγκήπων».